

CITY IS A KEY DETERMINANT OF REGIONAL BALANCED DEVELOPMENT

Methodological approaches of understanding the phenomenon of the "city" were defined. It was highlighted that the development of the city is a target to strategic planning. Macrosystem approach used in modeling of functional-spatial structure of the city. The main problems of complex systems dynamic modeling were defined, on example of a large city. Previously mentioned "unevenly-districted" model relies upon two fundamental laws - unevenness of used territory of a large city and the increase of intensity of its use in process of growth. Various scientific approaches were summarized, functions of a large city were highlighted.

In determining of the strategic priorities and the development of strategic plan of large city improvement the systemic and complex approach is used, where social and economical problems of Urban Development considered in conjunction, taking into account (ignoring) the objectives of individual subsystems composing urban systems necessarily taking into account formed conditions for the development, territory peculiarity and specifics.

Keywords: city; region; strategic planning; functional-spatial structure.

REFERENCES

1. Babaiev V. M. (2004), Urban management: theoretical and applied aspects, monograph, Kharkiv, 188 p. (ukr).
2. Bogachev S. V. (2006), Problems of the theory and practice of urban economic system, monograph, NAN Ukraine, Institute of economic and Legal Research, Yugo-Vostok, Ltd, Donetsk, 381 p. (rus).
3. Velikhov L. A. (1996), Fundamentals of Urban. General theory of the city, its management and farming methods, Nauka, Moscow, 468 p. (rus).
4. Kovalevskiy G. V. (2009), Problems and prospects for the formation of regional economic systems, monograph, Kharkov, 133 p. (rus).
5. Wikipedia, the free encyclopedia, available at: [http://uk.wikipedia.org/Міста_України_\(за_населенням\)](http://uk.wikipedia.org/Міста_України_(за_населенням)).
6. Tyshchenko O. M. (2008), Reform of Housing: Theory, Practice and Prospects, monograph, Kharkiv, 368 p. (ukr).
7. State Statistics Service of Ukraine, available at: www.ukrstat.gov.ua. (ukr).
8. Forrester J. (1974), Dynamics of development of city, Progress Publishers, Moscow, 287 p. (rus).
9. Batty M. (1992), *An Urban Problematique: the challenge of urbanization for development assistance*, Centre for Urban and Community Studies, University of Toronto, 211 p. (engl).
10. O'Sullivan A., Sheffrin S. (2000), Urban economics, The Mc Graw - Hill Companies, N.Y., pp. 120-125 (engl).
11. Bramezza I. (1996), The Competitiveness of the European City and the Role of Urban Management in Improving the City's Performance, Rotterdam, 160 p. (engl).

© Карлова Олена, Калашнікова Христина
Надійшла до редакції 13.11.2013

УДК 334.012.61-022.51:316.323-042.75

КАРПОВА ТЕТЯНА,

аспірант кафедри "Економічна теорія" Донецького національного університету

МЕХАНІЗМ ВЗАЄМОБУМОВЛЕНОГО РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ ТА СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

У статті запропонована концепція механізму взаємообумовленого розвитку малого бізнесу та соціальної сфери, що базується на синтезі ефективних форм, інструментів і методів його реалізації. Концепція передбачає державну й недержавну підтримку малого бізнесу, системи їх забезпечення й дозволяє активізувати розвиток малого бізнесу, підвищити рівень економічного й соціального добробуту зайнятих працівників і суспільства в цілому. Основною метою концепції є підвищення ролі та значення малого бізнесу в розвитку соціальної сфери національної економіки, зміцнення його конкурентоспроможності на вітчизняному й міжнародних ринках і посилення впливу на економічні та соціальні процеси в суспільстві.

Ключові слова: малий бізнес; соціальна сфера; розвиток; державна й недержавна підтримка; механізм; системи забезпечення.

Постановка проблеми. У сучасних умовах від стану й рівня розвитку соціальної сфери залежить якість життя населення України й стійкі темпи економічного зростання. Сьогодні головним завданням стає не "роздавання" соціальних благ, а допомога щодо створення нових робочих місць. У свою чергу, на рівень розвитку соціальної сфери суттєво впливає діяльність суб'єктів

малого бізнесу. Як важливий соціально-економічний елемент ринкової економіки малий бізнес бере участь у вирішенні таких актуальних економічних і соціальних завдань, як зниження безробіття та забезпечення зайнятості населення, збільшення його доходів, створення ВВП, наповнення бюджетів різних рівнів, підвищення рівня життя населення. Проте, на відміну від вели-

кого бізнесу, діяльність малих підприємств більшою мірою залежить від впливу зовнішніх і внутрішніх чинників. Тому сьогодні стратегічним курсом економічної політики України є формування конкурентоспроможної соціально спрямованої економіки з розвиненим приватним сектором і його важливою складовою - малим і середнім підприємництвом [1]. Це дозволить підвищити результативність державних і регіональних програм розвитку малого бізнесу та соціальної сфери, а також підсилити вплив малого підприємництва на економічні та соціальні процеси в суспільстві.

Аналіз попередніх досліджень. Основою методолого-теоретичного дослідження соціально-економічної сутності та особливостей функціонування малого бізнесу є праці зарубіжних фахівців: П. Друкера [2], І. Кірцнера [3], Д. Рікардо [4], А. Керолла [5], Д. Бірча [6], К. Едмистон [7] та ін. Теоретичним та практичним питанням становлення й розвитку малого бізнесу в Україні, у тому числі в соціальній сфері, присвятили свої роботи З. С. Варналії [8], Л. І. Дмитриченко [9], Т. В. Кондратюк [10], В. М. Новіков [11], В. І. Ляшенко [12], С. К. Реверчук [13], Л. П. Хмелевська [14] та інші. Проте деякі питання взаємообумовленого розвитку малого бізнесу й соціальної сфери потребують подальшого дослідження. Для сучасної України актуальним є створення механізму, здатного забезпечити розвиток соціальної сфери на підґрунті активізації діяльності малого бізнесу й підвищення його ролі в економічному й соціальному житті суспільства. Аналіз існуючих досліджень свідчить, що в більшості з них немає комплексного бачення концептуальної моделі розвитку соціальної сфери й малого бізнесу в довго- і короткостроковій перспективі. Це визначило актуальність теми дослідження, його наукову та прикладну значущість.

Метою дослідження є розробка на основі системного підходу концепції механізму взаємообумовленого розвитку малого бізнесу й соціальної сфери, основаної на синтезі ефективних форм, інструментів і методів його реалізації. Концепція передбачає державну й недержавну підтримку малого бізнесу, системи їх забезпечення, дозволяє активізувати розвиток малого бізнесу та підвищити рівень економічного й соціального добробуту зайнятих працівників і суспільства в цілому.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах зростає роль підприємництва, а особливо малого бізнесу, у розвитку соціальної сфери, оскільки саме він завдяки наблизеності до місцевих і регіональних ринків здатний вирішувати проблеми розвитку соціальної сфери в регіонах. У перспективі у зв'язку з децентралізацією державної економічної й соціальної політики роль регіонів у вирішенні питань розвитку соціальної сфери лише зростатиме.

Розвиток малого бізнесу й соціальної сфери має здійснюватися в комплексі на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях у взаємодії різних форм, методів, інструментів, важелів, засобів і прийомів управління їх взаємообумовленим розвитком на основі чіткої розробленої реальної концепції.

Під розвитком малого бізнесу ми розуміємо цілеспрямований процес кількісної зміни стану суб'єктів малого бізнесу й результатів їхньої діяльності, що обумовлює якісні зміни їхнього стану та структури під дією різних чинників. Розвиток соціальної сфери - це безперервний цілеспрямований процес кількісної та якісної зміни стану соціальної сфери, спрямований на задоволення потреби в трудовій діяльності, соціально-економічній активності та духовній культурі, що визначає рівень життя людей, їх добробут і споживання.

Концепція - це сукупність ідей, поглядів, трактувань,

уявлень щодо певного процесу або явища, об'єднаних головною метою, що дає можливість виявити шляхи їх розуміння, висвітлення та управління ними для досягнення поставленої мети. Авторська концепція механізму взаємообумовленого розвитку малого бізнесу й соціальної сфери заснована на синтезі певних форм, інструментів і методів управління малим бізнесом в аспекті його впливу на розвиток соціальної сфери. Концепція передбачає державну й недержавну підтримку малого бізнесу, механізми їх забезпечення й дозволяє активізувати розвиток малого бізнесу та підвищити рівень економічного й соціального добробуту суспільства (рис. 1).

Запропонована концепція передбачає, що механізм взаємообумовленого розвитку малого бізнесу та соціальної сфери повинен базуватися на таких основних принципах:

- *наукової обґрунтованості*, тобто в процесі вибору механізму взаємообумовленого розвитку малого бізнесу та соціальної сфери необхідно враховувати дію об'єктивних економічних законів, специфіку розвитку економіки країни, соціальний і політичний стан суспільства, історичні та національні особливості становлення й розвитку малого бізнесу;

- *комплексності*, що виражається в розробці теоретичних основ пріоритетних напрямів розвитку малого бізнесу й соціальної сфери та визначенні найбільш ефективних, оптимальних для певного етапу розвитку економіки тактичних прийомів і методів їх реалізації;

- *системного підходу*, що дає можливість представити концепцію як систему з наявністю зв'язків, відносин між її елементами та з навколишнім середовищем; виражається в розробці та використанні форм, інструментів, методів, прийомів, способів реалізації механізму взаємообумовленого розвитку малого бізнесу й соціальної сфери;

- *об'єктивності*, що передбачає дослідження чинників впливу на функціонування та розвиток малого бізнесу соціальної сфери;

- *доцільності та цілеспрямованості*, що передбачає чітку адресність підтримки малого бізнесу з визначенням мети, пріоритетів, напрямів, форм і засобів їх реалізації, а також їх реальне ресурсне забезпечення в необхідних об'ємах;

- *безперервності*, що вимагає безперервного процесу розвитку малого бізнесу й соціальної сфери;

- *динамічності*: розробка механізму взаємообумовленого розвитку малого бізнесу та соціальної сфери - процес, що постійно розвивається й удосконалюється, тому концепція побудована як динамічна система, яка постійно розвивається в навколишньому середовищі;

- *координації взаємодії всіх елементів механізму*, рівнів і форм підтримки, систем забезпечення малого бізнесу та соціальної сфери;

- *оптимальності*, що передбачає вибір оптимальних напрямів і диверсифікацію підходів та рішень у процесі підтримки малого бізнесу й соціальної сфери;

- *ефективності*, що передбачає результативність загальнодержавних і регіональних програм розвитку малого підприємництва й соціальної сфери.

Комплексна реалізація всіх перелічених вище принципів дає можливість формувати механізм взаємообумовленого розвитку малого бізнесу й соціальної сфери суспільства, здатний реалізувати такі цілі:

- забезпечити зростання кількісних показників економічного й соціального розвитку суспільства на підґрунті активізації малого бізнесу: зростання ВВП, збільшення кількості суб'єктів малого бізнесу, скорочення

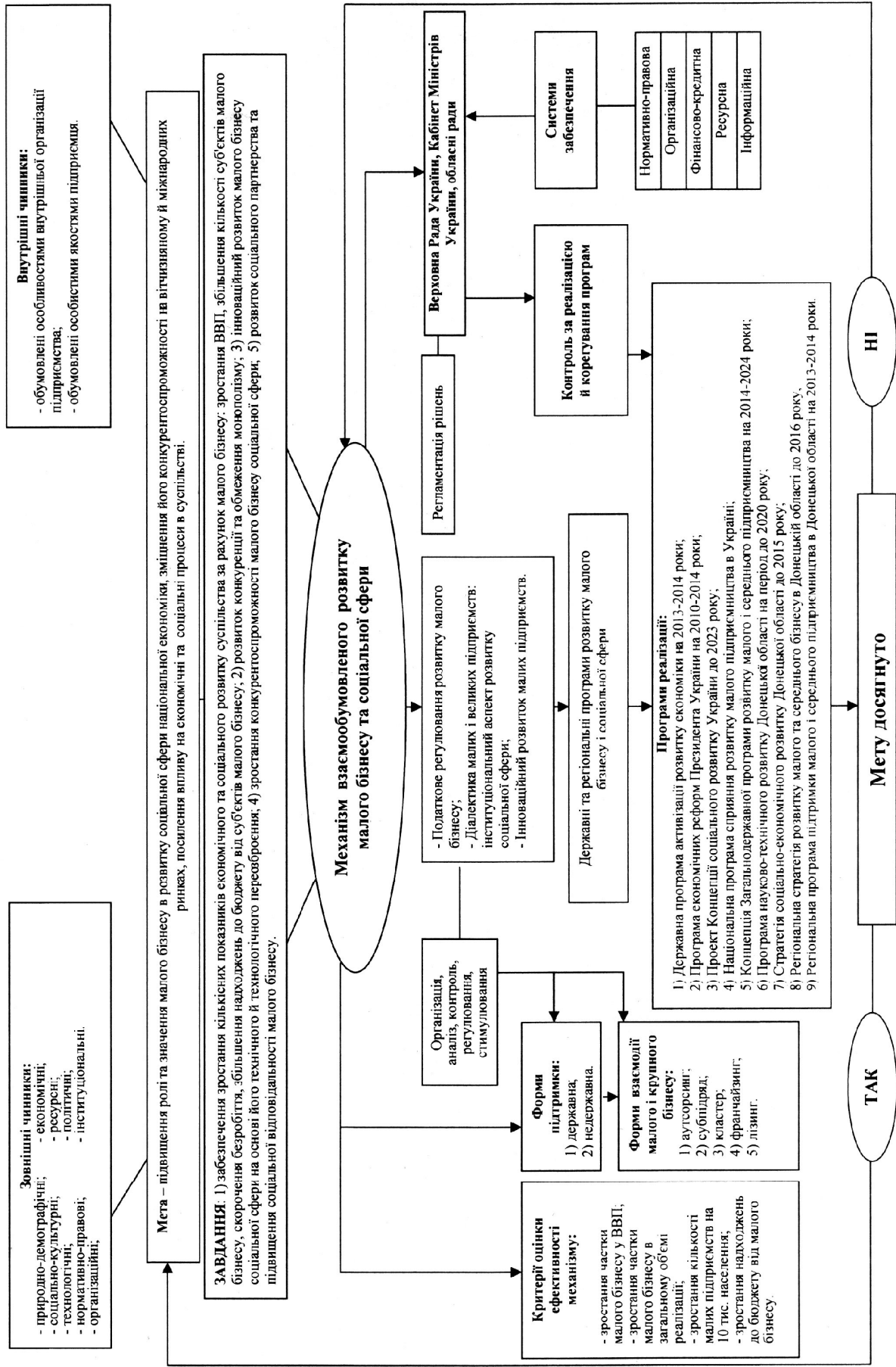

Рис. 1. Концепція механізму взаємобумовленого розвитку малого бізнесу та соціальної сфери.

безробіття, збільшення надходжень до бюджету від суб'єктів малого бізнесу;

- сприяти розвитку конкуренції та обмеженню монополізму;

- забезпечити інноваційний розвиток малого бізнесу соціальної сфери на основі його технічного й технологічного переозброєння;

- сприяти зростанню конкурентоспроможності малого бізнесу;

- зміцнювати соціальне партнерство та підвищувати соціальну відповідальність малого бізнесу.

Становлення та функціонування малого бізнесу в Україні має свої особливості, обумовлені дією ряду зовнішніх і внутрішніх чинників, що визначає специфіку управління взаємообумовленим розвитком малого бізнесу та соціальної сфери. На сучасному етапі динаміка та основні тенденції розвитку малого бізнесу в Україні свідчать про дію чинників, що гальмують цей процес, та про відсутність ефективної системи управління ними на загальнодержавному, регіональному й місцевому рівнях. Для максимально повної реалізації економічних і соціальних функцій малому бізнесу в Україні необхідна комплексна державна й недержавна підтримка.

Ураховуючи, що в основі багатьох проблем розвитку малого бізнесу лежать саме недоліки державної соціально-економічної політики і що основним суб'єктом управління, який формує бізнес-середовище для суб'єктів підприємництва, є держава, саме вона має сприяти посиленню впливу чинників, що стимулюють розвиток малого бізнесу та дозволяють усунути або принаймні істотно обмежити вплив негативних чинників, які гальмують цей процес.

В умовах ринкової економіки роль держави щодо сприяння розвитку малого бізнесу реалізується у двох основних напрямках:

- створення загальних сприятливих умов для функціонування всіх форм підприємництва - антимонопольне законодавство, що гарантує економічну свободу підприємцям, стимулює розвиток конкуренції та захищає інтереси споживачів; формування державної податкової й бюджетної політики, що сприяє розвитку малого підприємництва;

- забезпечення організаційної, фінансової, кредитної, ресурсної, методичної підтримки окремих малих і середніх підприємств для їх кращої адаптації до конкретних умов господарювання в країні. Механізм взаємообумовленого розвитку малого бізнесу та соціальної сфери базується на нормативно-правовій, організаційній, ресурсній, фінансово-кредитній та інформаційній системах їх забезпечення.

Нормативно-правове забезпечення лежить в основі функціонування малого бізнесу та розвитку соціальної сфери. Створюючи нормативно-правове середовище для діяльності малого бізнесу, держава, з одного боку, надає йому права й гарантії для виконання законної підприємницької діяльності, а з іншого - визначає обов'язки та відповідальність перед іншими суб'єктами підприємництва, бюджетом, банківською системою, населенням за виконання ним своїх зобов'язань у належному обсязі та у встановлені терміни. Система нормативно-правового забезпечення, що регулює підприємницьку діяльність і надає гарантії на володіння власністю, функціонально обов'язкова для всіх суб'єктів малого бізнесу. Тому безсистемність нормативно-правового поля й суперечливість окремих нормативно-правових документів обумовлені, перш за все, відсутністю налагодженої державної стратегії розвитку малого бізнесу. Це істотно стримує його розвиток, породжує проблеми та суперечності, що знижують ефективність

його діяльності. Незважаючи на прийняті за останні роки нормативно-правові документи, що позитивно вплинули на розвиток малого бізнесу, система нормативно-правового забезпечення взаємообумовленого розвитку малого бізнесу та соціальної сфери потребує подальшого вдосконалення.

Система організаційного забезпечення розвитку малого бізнесу передбачає наявність організаційних інструментів, що мають вплив на діяльність суб'єктів малого підприємництва та приводяться в дію органами загальнодержавного, регіонального й місцевого управління. Система організаційного забезпечення розвитку малого бізнесу досить динамічна, її структурні елементи, які прямо або опосередковано здійснюють управління розвитком малого бізнесу на державному, регіональному й місцевому рівнях, змінюються інколи кілька разів протягом року під впливом як об'єктивних, так і суб'єктивних причин.

Основним завданням органів, що сприяють розвитку малого бізнесу *на державному рівні*, є розробка єдиних підходів до організації його підтримки, визначення державних пріоритетів допомоги суб'єктам малого бізнесу, розробка та реалізація державної політики сприяння малому підприємству, її фінансове забезпечення та участь у реалізації Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні [5].

Основними завданнями органів підтримки розвитку малого підприємництва *на регіональному рівні* є створення сприятливого середовища для розвитку малого бізнесу як основної складової структури регіональної економіки за допомогою дієвих механізмів взаємодії органів влади з громадськими організаціями підприємців на основі соціального партнерства, розробки, реалізації регіональних і місцевих програм розвитку малого підприємництва, формування й розвитку інфраструктури підтримки малого бізнесу та координації діяльності всіх її елементів.

Взаємодія органів місцевої виконавчої влади й органів місцевого самоврядування із суб'єктами малого бізнесу забезпечується шляхом підтримки створення суспільних колегій і координаційних рад із питань розвитку малого підприємства, залучення до участі в розробці та реалізації державної політики регіональних та галузевих об'єднань підприємців. У межах своїх повноважень місцеві органи виконавчої влади та самоврядування здійснюють удосконалення нормативно-правового, фінансово-кредитного та ресурсного забезпечення малого бізнесу, сприяючи зменшенню податкового навантаження на мале підприємство у сфері виробництва товарів народного споживання та науки, сприяючи розвитку регіональної структури підтримки малого бізнесу й фінансовому забезпеченню заходів щодо реалізації регіональних програм розвитку малого підприємства. Фінансове забезпечення цих програм здійснюється за рахунок регіональних і місцевих бюджетів, коштів Українського і регіональних фондів підтримки підприємництва, обласних центрів зайнятості та інших фондів, коштів, отриманих від приватизації державного майна, кредитів банків, іноземних інвестицій, міжнародних фондів, регіональних суспільних об'єднань підприємців та інших джерел.

Інфраструктурою підтримки малого бізнесу є підприємства, установи й організації незалежно від форми власності, які здійснюють діяльність, спрямовану на розвиток суб'єктів малого підприємства, їхню інвестиційну та інноваційну активність, просування вироблених ними товарів (робіт, послуг), результатів інтелектуальної діяльності на внутрішній і зовнішній ринки. До об'єктів інфраструктури підтримки малого підприємництва

тва належать бізнес-центри, бізнес-інкубатори, зокрема інноваційні бізнес-інкубатори, науково-технологічні центри, центри трансферу технологій, фонди підтримки малого підприємництва, лізингові компанії, консультативні центри, інші підприємства, установи та організації, основним завданням яких є сприяння розвитку малого підприємництва [6]. Наприклад, у Донецькій області з метою активізації підприємницької діяльності та розвитку малого й середнього бізнесу як елементу структурної перебудови економіки регіону наприкінці 2010 року розроблено Регіональну стратегію розвитку малого та середнього бізнесу до 2016 року [7].

Механізмом реалізації цієї стратегії стала Регіональна програма підтримки малого підприємництва в Донецькій області на 2011-2012 роки, а в подальшому - на 2013-2014 роки [8].

Одною з головних причин, що перешкоджають розвитку малого бізнесу соціальної сфери, є недостатність фінансових ресурсів для реалізації бізнес-проектів й інвестиційних проектів з метою розширення виробничих потужностей та збільшення кількості робочих місць. Одним із основних шляхів вирішення цієї проблеми є розширення можливостей доступу суб'єктів малого бізнесу до залучення кредитних ресурсів; розвиток інфраструктури їх підтримки, підвищення соціальної відповідальності бізнесу та можливість його участі в реалізації проектів державно-приватного партнерства. Це сприяння здійснюється шляхом надання допомоги в оренді виробничих і нежитлових приміщень, виділення земельних ділянок, передачі законсервованих та недобудованих об'єктів, невикористаного обладнання. Для суб'єктів малого бізнесу доцільно використовувати систему пільг і стимул-реакцій з метою зниження тарифів на воду та електроенергію, платежів за сировину й матеріали, оренду територій або приміщень. Активній участі суб'єктів малого бізнесу у вирішенні економічних і соціальних проблем регіонів сприяє також розміщення в них державних замовлень.

Відсутність належної системи підтримки малого підприємництва у сфері інформаційного, консультативного та методичного забезпечення підприємницької діяльності істотно гальмує розвиток малого бізнесу та потребує її подальшого вдосконалення. Доступ суб'єктів малого бізнесу до інформаційних ресурсів зводиться переважно до здобуття інформації з неформальних джерел, періодичної преси, реклами. Зміна цих тенденцій в економіці та суспільстві можлива при нормативно-правовій підтримці малого бізнесу, яка у взаємодії з розвитком системи інформаційного забезпечення є ключовою ланкою державної політики сприяння розвитку малого підприємництва, що особливо актуально в сучасних умовах відсутності достатніх засобів для прямої державної фінансової підтримки розвитку малого бізнесу.

Реалізація запропонованого механізму дозволить стимулювати підприємницьку активність, гнучке по відношенню до зовнішнього середовища управління суб'єктами малого бізнесу, що забезпечить їм достатню ефективність і конкурентоспроможність на вітчизняному й міжнародних ринках, підсилить їхній вплив на економічні та соціальні процеси в суспільстві.

Висновки

1. Розглядаючи процес взаємообумовленого розвитку малого бізнесу та соціальної сфери, можна зробити висновок, що розвиток малого підприємництва й соціальної сфери має бути об'єктом державного управління на загальнонаціональному й регіональному рівнях.
2. Державна політика щодо такого об'єкта реалі-

зується за допомогою основних функцій управління, серед яких такі: організація, аналіз, контроль, регулювання, стимулювання.

3. Малі підприємства відіграють важливу роль у розвитку соціальної сфери національної економіки. Вони мобільні, легко адаптуються до змін, створюють конкурентне середовище й швидко реагують на будь-які дії, у тому числі й з боку держави, здійснюючи необхідні структурні та соціальні перетворення.

4. Запропонована концепція розвитку малого бізнесу та зміцнення його конкурентоспроможності на вітчизняному й міжнародних ринках дозволить підсилити його вплив на економічні та соціальні процеси в суспільстві, підвищити рівень економічного й соціального добробуту зайнятих працівників і суспільства в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепция общегосударственной программы развития малого и среднего предпринимательства на 2014-2024 гг. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/ru>.
2. Druker P. F. Innovation and Entrepreneurship: Practice and principles / P. F. Druker. - London : Heinemann, 1985. - 277 p.
3. Kirshner I. M. Perception, opportunity and profit: studies in the theory of entrepreneurship / I. M. Kirshner. - Chicago, 1979. - 115 p.
4. Ricardo D. The Principles of Political Economy and Taxation / David Ricardo. - New York : Barnes & Noble, 2005. - 308 p.
5. Carroll A. B. Corporate social responsibility: Evolution of definitional construct / A. B. Carroll // Business and Society. - 1999. - № 38 (3). - Pp. 268-295.
6. Birch D. Job Creation in America, How our smallest companies put the most people to work / David Birch. - New York : The Free Press, 1987.
7. Edmiston K. The Role of Small and Large Businesses in Economic Development / K. Edmiston // Economic Review. - 2010. - № 1. - Pp. 1-93.
8. Варналий З. С. Малое предпринимательство: основы теории и практики / З. С. Варналий. - К. : Знание, 2001.
9. Дмитриченко Л. И. Малый бизнес в системе предпринимательства : [монография] / Л. И. Дмитриченко, А. Н. Химченко. - Донецк : Каштан, 2005. - 180 с.
10. Кондратюк Т. В. Державна політика підтримки малого бізнесу : [монографія] / Т. В. Кондратюк. - К. : Вид. центр "Академія", 2003. - 112 с.
11. Новіков В. М. Організація і розвиток соціальної сфери (зарубіжний і вітчизняний досвід) / В. М. Новіков. - К. : Інститут економіки НАН України, 2000. - 246 с.
12. Ляшенко В. И. Механизмы регулирования развития малого предпринимательства в Украине : [монография] / В. И. Ляшенко, Е. Г. Кошелева, А. Ф. Толмачева. - Донецк : ООО "Юго-Восток, Лтд", 2008. - 495 с.
13. Реверчук С. К. Мале підприємство в перехідній економіці України (макро- та мікроаспекти) : дис. ... доктора екон. наук : 08.01.02 / Сергій Корнійович Реверчук ; Львівський державний ун-т ім. І. Франка. - Львів, 1996. - 413 с.
14. Хмелевська Л. П. Проблеми фінансування малих підприємств сфери послуг / Л. П. Хмелевська // Науковий вісник Волинського державного університету імені Л. Українки. Економічні науки. - 2001. - № 4. - С. 140-142.
15. Національна програма сприяння розвитку малого підприємництва в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=246628657&cat_id=244276429.
16. Закон України "Про розвиток і державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні" від 22 березня 2012 року № 4618-VI // Відомості Верховної Ради України. - 2012.
17. Регіональна стратегія розвитку малого та середнього бізнесу на період до 2016 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://test-obladm.doci.in.ua/?lang=ua&sec=03.04&iface=Public&cmd=view&args=id:1094>.
18. Регіональна програма розвитку малого і середнього підприємництва в Донецькій області на 2013-2014 роки [Електронний ресурс]. - Режим доступу : soviet.donbass.com.

Карпова Татьяна,

аспирант кафедры "Экономическая теория" Донецкого национального университета

МЕХАНИЗМ ВЗАИМОУСЛОВЛЕННОГО РАЗВИТИЯ МАЛОГО БИЗНЕСА И СОЦИАЛЬНОЙ СФЕРЫ

В статье предложена концепция механизма взаимоусловленного развития малого бизнеса и социальной сферы, основанная на синтезе эффективных форм, инструментов и методов его реализации. Концепция предусматривает государственную и негосударственную поддержку малого бизнеса, системы их обеспечения, и позволяет активизировать развитие малого бизнеса, повысить уровень экономического и социального благосостояния занятых работников и всего общества. Основной целью концепции является повышение роли и значения малого бизнеса в развитии социальной сферы национальной экономики; укрепление его конкурентоспособности на отечественном и международных рынках; усиление влияния на экономические и социальные процессы в обществе.

Ключевые слова: малый бизнес; социальная сфера; развитие; государственная и негосударственная поддержка; механизм; системы обеспечения.

Карпова Тетяна,

post-graduate student of the Economic Theory Department of Donetsk National University

MUTUALLY CONDITIONAL DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS AND SOCIAL SPHERE MECHANISM

The article suggests the conception of mutually conditional development of small business and social sphere mechanism, based on the synthesis of effective forms, instruments and methods of its realization. It stipulates for state and non-state support of small business, systems of their provision, and helps to activate the development of small business and increase the level of economic and social welfare of workers and all society. The main goal of the author's conception is to increase the role and importance of small business in development of national economy's social sphere, the strengthening of its competitiveness on domestic and international markets and its influence on the economic and social processes in society. The process of mutually conditional development of small business and social sphere, as a structural unit, is an object of state policy management of the small enterprise and social sphere development at national and regional levels. The mechanism of mutually conditional development of small business and social sphere is based on the normative-legal, organizational, resource, informative, financial and credit systems of their provision. The realization of offered mechanism will allow to stimulate the activity of enterprises, flexible management of small business in relation to an external environment. This will provide them sufficient efficiency and competitiveness on domestic and international markets, and will strengthen their influence on economic and social processes in society.

Keywords: small business; social sphere; development; state and non-state support; mechanism; systems of provision.

REFERENCES

1. The conception of the national program of small and middle enterprise development on 2014-2024 years, available at: <http://www.kmu.gov.ua/control/ru>. (rus).
2. Druker P. F. (1985), *Innovation and Entrepreneurship: Practice and principles*, Heinemann, London, 277 p. (engl).
3. Kirchner I. M. (1979), *Perception, opportunity and profit: studies in the theory of entrepreneurship*, Chicago, 115 p. (engl).
4. Ricardo D. (2005), *The Principles of Political Economy and Taxation*, Barnes & Noble, New York, 308 p. (engl).
5. Carroll A. B. (1999), Corporate social responsibility: Evolution of definitional construct, *Business and Society*, No 38 (3), pp. 268-295 (engl).
6. Birch David (1987), *Job Creation in America, How our smallest companies put the most people to work*, The Free Press, N.Y. (engl).
7. Edmiston K. (2010), The Role of Small and Large Businesses in Economic Development, *Economic Review*, No 1, pp. 1-93 (engl).
8. Varnaliy Z. S. (2001), *Small enterprise: bases of theory and practice*, Znaniye, Kyiv, 277 p. (rus).
9. Dmitrichenko L. I. & Khimchenko A. N. (2005), *Small business in the system of enterprise*, monograph, Kashtan, Donetsk, 180 p. (rus).
10. Kondratiuk T. V. (2003), *State policy of small business support*, monograph, Publishing house «Academia», Kyiv, 112 p. (ukr).
11. Novikov V. M. (2000), *Organization and development of social sphere (foreign and domestic experience)*, Institute of economy of NAN of Ukraine, Kyiv, 246 p. (ukr).
12. Lyashenko V. I., Koshelova Ye. G. & Tolmacheva A. F. (2008), *Adjusting mechanisms of development the small enterprise in Ukraine*, Yugo-Vostok, Ltd, Donetsk, 495 p. (rus).
13. Reverchuk S. K. (1996), *The Small enterprise in the transitional economy of Ukraine (Macro- and micro aspects)*, Thesis for the degree of doctor of economic sciences after specialty 08.01.02, Lviv, 413 p. (ukr).
14. Khmelevska L. P. (2001), *Scientific Bulletin of Volyn National University of Lesya Ukrainka, Economics*, № 4, pp. 140-142 (ukr).
15. The national program of small enterprise assistance development in Ukraine, available at: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=246628657&cat_id=244276429. (ukr).
16. Law of Ukraine «About development and state support of small and middle enterprise in Ukraine» from 22 of March, № 4618-VI (2012), *Ukraine Verkhovna Rada's Bulletin* (ukr).
17. Regional strategy of small and middle business development on a period to 2016 year, available at: <http://test-obladm.doci.in.ua/?lang=ua&sec=03.04&iface=Public&cmd=view&args=id:1094>. (ukr).
18. Regional program of development the small and middle enterprise in Donetsk oblast for 2013-2014 years, available at: sovet.donbass.com. (ukr).

© Карпова Тетяна

Надійшла до редакції 25.10.2013

№ 6 (126) листопад-грудень 2013 р.